

Representation of Iran's Social Gaps in Foreign Persian-Language Media (Case Study: Iran International)

Sajad Imanipour: PhD student in Culture and Communication, Faculty of Art, Media and Cyberspace, Imam Hossein (AS) University (Corresponding author), Tehran, Iran. **email:** sajad.imanipour@ihu.ac.ir

Mohammad Reza Borzooei: Associate Professor, Department of Communication and Media, Faculty of Islamic Studies, Culture and Communication, Imam Sadegh University, Tehran, Iran. **email:** borzooei@isu.ac.ir

Mohammad Sadegh Nasrollahi: Associate Professor, Department of Culture and Governance, Faculty of Islamic Studies, Culture and Communication, Imam Sadegh University, Tehran, Iran. **email:** m.nasrollahi@isu.ac.ir

The media is recognized as one of the most influential intellectual authorities shaping public opinion in contemporary societies. The 2022 protests, sparked by the suspicious death of Mahsa Amini, provided foreign Persian-language networks with an opportunity to produce content aligned with their political and ideological agendas. A review of the content disseminated by such networks reveals a deliberate focus on amplifying Iran's social divisions.

To trace how these networks construct and intensify social gaps, this study examines the Iran International news outlet. Given the accessibility and widespread reach of social media platforms compared with satellite channels, the network's Instagram page was selected for analysis. Using text mining techniques, data were collected from 130 posts corresponding to four key protest phases. Qualitative content analysis identified 275 primary descriptive themes, 27 secondary descriptive themes, eight interpretive themes, and four overarching categories.

The results indicate that Iran International predominantly frames its content around the following themes: confrontation between the people and the state, governmental inefficiency and incompetence, oppression and marginalization of women, and the normalization of unveiled appearances in society. These narratives are primarily structured within the broader political dichotomy of "state versus nation".

Keywords: Social Divide; Public Opinion; Content Analysis; 2022 Iran Protests; Iran International; Instagram; Mahsa Amini.

How to cite this paper: Imanipour, S., Borzooei, M. M., & Nasrollahi, M. M. (2025). Representation of Iran's Social Gaps in Foreign Persian-Language Media (Case Study: Iran International). *Rasaneh*, 36(3), 137-165. [In persian]

بازنمایی شکاف‌های اجتماعی ایران در رسانه‌های فارسی‌زبان خارجی (مورد مطالعه: ایران اینترنشنال)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۸

نوشته

سجاد ایمانی‌پور*

محمد رضا برزویی*

محمد صادق نصرالهی*

چکیده

رسانه را یکی از اثرگذارترین مراجع فکری افکار عمومی در میان جوامع معاصر دانسته‌اند. اعتراضات سال ۱۴۰۱ به دلیل فوت مشکوک مهسا امینی، بهانه و دستاویز مناسبی برای پرداخت محتوای متناسب با اهداف رسانه‌ای شبکه‌های معاند در جهت اثرگذاری بر افکار عمومی فراهم آورد. بررسی اجمالی محتوای تولیدات شبکه‌های فارسی‌زبان خارجی، نشان‌دهنده تمرکز این رسانه‌ها بر شکاف‌های اجتماعی ایران و تشدید آن‌ها بوده است. برای روشن شدن مسیر شبکه‌های معاند در زمینه بازنمایی شکاف‌های اجتماعی ایران، شبکه خبری ایران اینترنشنال برگزیده شده است. از آن‌رو که دسترسی به شبکه‌های اجتماعی آسان‌تر و عمومی‌تر از شبکه‌های ماهواره‌ای است، صفحه این شبکه خبری در شبکه اجتماعی اینستاگرام مورد بررسی قرار گرفته است. روش جمع‌آوری داده این پژوهش متن‌کاوی بوده و نمونه آن متناسب با چهار بازه زمانی مرتبط با نقاط عطف اعتراضات و در مجموع ۱۳۰ پست انتخاب شده است. پست‌های منتخب با روش تحلیل مضمون مورد تحلیل کیفی قرار گرفته‌اند و ۲۷۵ مضمون توصیفی اولیه، ۲۷ مضمون توصیفی ثانویه، ۸ مضمون تفسیری و ۴ مضمون فراگیر استخراج شده است. در نتیجه، مضامین مورد توجه ویژه این رسانه عبارت‌اند از: تقابلی رویارویی مردم و حکومت، ناکارآمدی حکومت و بی‌کفایتی مسئولان، محرومیت و مظلومیت زنان در ایران و قبح‌زدایی از بی‌حجابی در جامعه ایرانی که به‌طور عمده ذیل شکاف سیاسی (دولت-ملت) قرار می‌گیرند.

کلیدواژه: شکاف اجتماعی، افکار عمومی، تحلیل مضمون، اعتراضات ۱۴۰۱ ایران، ایران اینترنشنال، اینستاگرام، مهسا امینی.

* دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات، دانشکده هنر، رسانه و فضای مجازی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)

(نویسنده مسئول)، تهران، ایران @Sajad.ImaniPour@ihu.ac.ir

** دانشیار گروه ارتباطات و رسانه، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق (ع)،

تهران، ایران @Borzooei@isu.ac.ir

*** دانشیار گروه فرهنگ و حکمرانی، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق (ع)،

تهران، ایران @M.Nasrollahi@isu.ac.ir

نحوه استناد به مقاله: ایمانی پور، سجاد؛ برزویی، محمد رضا و نصرالهی، محمد صادق (۱۴۰۴). بازنمایی شکاف‌های اجتماعی ایران در رسانه‌های فارسی‌زبان خارجی (مورد مطالعه: ایران اینترنشنال)، رسانه، ۳۶(۳)، ۱۶۵-۱۳۷.

مقدمه و تبیین مسئله

مقابله با مفاسد اجتماعی در تمام جوامع و به خصوص در جوامع اسلامی سابقه‌ای دیرین دارد. در تاریخ انقلاب اسلامی ایران نیز این موضوع مورد چالش و نقدهای بسیاری بوده است. یکی از طرح‌هایی که واکنش‌های زیادی را به همراه داشت، اجرای طرح گشت ارشاد بود. از اصل اجرای این طرح تا نحوه اجرای آن مورد بررسی و انتقاد صاحب‌نظران مختلف قرار گرفت. اما در شهریور سال ۱۴۰۱ اتفاقی افتاد که افکار عمومی را علیه گشت ارشاد برانگیخت.

در ۲۲ شهریور سال ۱۴۰۱ دختر ۲۲ ساله‌ای توسط گشت ارشاد دستگیر شد و سه روز پس از آن از دنیا رفت. این دختر جوان از ایرانیان اهل سنت کرد بود (اعتماد آنلاین، ۱۴۰۱). فوت او دستاویزی شد که رسانه‌های معاند آن را حاصل برخورد خشن نیروهای انتظامی در گشت ارشاد بدانند و با تکیه بر شکاف‌های اجتماعی مرتبط با قومیت، مذهب و ...، که در جامعه ایرانی پیشینه داشته است، افکار عمومی را علیه این اتفاق تحریک کنند. پس از فوت او، اعتراضات در شهرهای مختلف ایران شکل گرفت و به مرور زمان آتش اعتراضات گسترده‌تر شد. با شروع اعتراضات و پس از آن آشوب‌های خیابانی، بستر مناسبی برای برخی رسانه‌های بیگانه فراهم آمد که با تکیه بر اتفاقات واقع شده در کشور، بر آتش اعتراضات دامن بزنند و تولیدات خود را در راستای تشدید نارضایتی مردمی و تعمیق شکاف‌های اجتماعی جهت‌دهی کنند.

از طرف دیگر از ابتدای مهرماه ۱۴۰۱ و پس از وقوع آشوب‌ها در کشور برخی از شبکه‌های اجتماعی خارجی، که یکی از بسترهای ارتباطی اصلی میان رسانه‌های خبری فارسی زبان در خارج از کشور و مخاطبان خود در داخل بودند، در ایران دچار محدودیت شدند (عرشه آنلاین، ۱۴۰۱). اما به طور طبیعی رسانه‌های خارجی برای نشر مطالب و محتوای خود از کانال‌ها و شبکه‌های بین‌المللی استفاده می‌کنند. بنابراین کانال‌های رسمی این رسانه‌ها را می‌توان در شبکه‌های ماهواره‌ای و شبکه‌های مجازی بین‌المللی نظیر تلگرام، توییتر^۱ و اینستاگرام^۲ پیدا کرد. در این بین نظرسنجی‌ها و آمارهای داخلی و بین‌المللی پیش از فیلترینگ نشان می‌دهد که بیشترین استفاده ایرانیان از شبکه‌های اجتماعی مرتبط با شبکه‌های اجتماعی واتس‌آپ و اینستاگرام بوده است (نیک قلم، ۱۴۰۱).

پیام‌رسان اجتماعی واتس‌آپ به علت ماهیت پیام‌رسانی و عدم امکان ایجاد کانال، توسط خبرگزاری‌ها برای نشر محتوای رسمی مورد استفاده قرار نمی‌گرفت. اینستاگرام اما پر مخاطب‌ترین شبکه اجتماعی بود که ایرانیان از آن استفاده می‌کردند. این شبکه اجتماعی طبق نظرسنجی‌های مراکز افکارسنجی داخلی نظیر مرکز تحلیل اجتماعی متا پس از فیلترینگ نیز مرجعیت خود را در قیاس با رقبایش از دست نداد. در این پلتفرم صفحه مجازی شبکه ماهواره‌ای ایران اینترنشنال (با

1. Telegram
2. Twitter (X)
3. Instagram

حدود ۹ میلیون دنبال‌کننده در آبان ۱۴۰۱) نرخ تعامل و مشاهده بالایی داشته و به‌عنوان بخشی از مهره‌های اصلی مدیریت افکار عمومی دشمن در عرصه رسانه شناخته می‌شود. در این پژوهش سعی شده است از نظرگاه نظریه شکاف‌های اجتماعی به تحلیل مضمون صفحه اینستاگرام ایران اینترنت‌شنال پرداخته شود. که به این منظور یک بازه زمانی در مجموع ۱۴ روزه، به‌عنوان روزهای مرتبط با نقاط عطف اعتراضات انتخاب شده است.

سؤال اصلی

پس از شروع ناآرامی‌ها و اعتراضات سال ۱۴۰۱، شکاف‌های اجتماعی ایران چگونه در صفحه اینستاگرام ایران اینترنت‌شنال بازنمایی شده‌اند؟

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در جدول ۱ ذکر شده است. آنچه موجب تمایز این پژوهش با پژوهش‌های گذشته می‌شود، تحلیل رسانه‌ای با ابتدای بر یک نظریه جامعه‌شناسی است. پژوهش‌های پیشین به‌طور عمده از پشتیبانی یک نظریه جامعه‌شناسانه محروم بوده‌اند و یا از حیث نظری صرف و بدون تحلیل رسانه‌ای، به یک مفهوم جامعه‌شناسانه پرداخته‌اند. همچنین روش مستفاد در این پژوهش با برخی پژوهش‌های پیشین متفاوت است و این پژوهش، بازه زمانی روزآمدی را برای نمونه‌گیری و تحلیل برگزیده است.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نوع پژوهش	پژوهشگر (سال)	عنوان پژوهش	توضیحات اثر
پایان‌نامه کارشناسی ارشد	بهجتی‌فرد (۱۳۹۲)	مقایسه گفتمان خبری سایت‌های فارسی‌زبان شبکه‌های العالم، العربیه و بی بی سی در مورد اعتراضات عمومی در بحرین	بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های دو شبکه خبری مورد نظر در مورد اعتراضات مردمی در بحرین با استفاده از روش تحلیل گفتمان ون‌دایک. این پژوهش به‌طور مفصل به ادبیات نظری پرداخته و با دقت مناسبی فرایند تحلیل را پیموده است اما به نظر می‌رسد با توجه به وابستگی‌های رسانه‌های مورد نظر، تفاوت گفتمان شبکه العالم با دو شبکه دیگر، از پیش مشخص است و بررسی آن چندان ضرورتی ندارد.
پایان‌نامه کارشناسی ارشد	نوری ممبرآبادی (۱۳۹۵)	مقایسه گفتمان خبری بی بی سی فارسی و صدای آمریکا درباره پنجمین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری	نمونه‌گیری هدفمند ۱۰ خبر از هر تارنما و تحلیل گفتمان خبری دو شبکه مورد نظر با استفاده از روش ون‌دایک و مقایسه آن‌ها و شناسایی گفتمان غالب؛ دوقطبی‌سازی انتخابات. این پایان‌نامه تمامی مراحل پژوهش را با دقت پشت سر گذاشته است اما سؤالات پژوهش، به‌خصوص پرسش اصلی، طبق آن چه در عنوان آمده، با رویکردی مقایسه‌ای طراحی نشده‌اند. همچنین مبانی نظری می‌توانست غنی‌تر باشد.

<p>پایان‌نامه کارشناسی ارشد</p>	<p>خزائی کوهپر (۱۳۹۶)</p>	<p>مقایسه عملکرد شبکه خبر صداوسیما و شبکه ایران بی بی سی فارسی در واپسین دور مذاکرات هسته‌ای وین در ۱۳۹۴</p>	<p>استفاده از ۱۵ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرنگاران حوزه خبر و رسانه و آرشیدو شبکه مذکور به‌عنوان ابزار کمکی جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل با استفاده از تئوری داده بنیاد. در این پژوهش رویکرد مقایسه‌ای به‌طور کامل اجرا نشده است به‌گونه‌ای که به وسیله ارائه نمودار یا جداول امکان مقایسه میان عملکرد دو شبکه مذکور بهتر صورت می‌پذیرفت.</p>
<p>پایان‌نامه کارشناسی ارشد</p>	<p>زیبایی (۱۳۹۷)</p>	<p>مقایسه و بررسی عملکرد بی بی سی فارسی و رسانه ملی در یازدهمین انتخابات ریاست‌جمهوری اسلامی ایران</p>	<p>استفاده از روش تحقیق کمی و گردآوری داده از طریق پرسش‌نامه بسته برای مورد مطالعه انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۳۹۲. این پژوهش که به دلیل صیغه کمی آن تفاوت اساسی با پژوهش حاضر دارد، در بخش ادبیات نظری خود، به‌طور اجمالی به نظریات و تکنیک‌های متعددی پرداخته است اما پرداخت به آن‌ها به تفصیل موجب غنای بیشتر پژوهش می‌شود.</p>
<p>مقاله</p>	<p>نعمتی انارکی، فرامرزیانی و بسطامی (۱۳۹۰)</p>	<p>مقایسه تطبیقی اخبار زنان در سایت‌های واحد مرکزی خبر، بی بی سی فارسی و صدای آمریکا در سال ۱۳۸۸</p>	<p>تحلیل محتوای اخبار مرتبط با زنان در تارنماهای خبری مذکور در طول سال ۱۳۸۸. این پژوهش از حیث روشی دارای سوبه‌های کمی است و همین امر موجب تفاوت آن با پژوهش حاضر می‌شود. همچنین از نظریات پشتیبان مانند نظریات فمینیستی یا شکاف جنسیتی بی‌بهره است که در صورت استفاده، بر قوت اثر می‌افزود.</p>
<p>مقاله</p>	<p>فهیمی‌فر، بشیر و فراس العضل (۱۳۹۵)</p>	<p>تحلیل‌گفتمان گزارش شبکه‌های تلویزیونی الجزیره، العربیه، بی‌بی‌سی عربی و العالم درباره انقلاب مصر</p>	<p>انتخاب ۱۰ گزارش از هر شبکه به‌طور تصادفی و تحلیل‌گفتمان آن‌ها با روش پدام. نمونه‌گیری تصادفی در پژوهش‌های کیفی چندان مناسب نیست و این پژوهش نیز با این روش نمونه‌گیری شده است.</p>
<p>مقاله</p>	<p>جلیلی و معینی‌پور (۱۳۹۹)</p>	<p>بازخوانی مواجهه راهبردی شبکه‌های فارسی‌زبان با نظریه مقاومت با تأکید بر شبکه‌های بی بی سی فارسی و منوتو</p>	<p>تحلیل کیفی نمونه‌ای از اخبار دو شبکه مذکور به‌عنوان نمونه‌هایی از شبکه‌های دولتی و خصوصی با استفاده از روش تحلیل مضمون استرلینگ. این پژوهش با بررسی تولیدات دو شبکه مورد نظر، به هدف پژوهش نائل آمده اما مناسب بود رویکرد مقایسه‌ای میان آن دو نیز در اهداف پژوهش گنجانده شود تا بر غنای اثر بیفزاید.</p>
<p>مقاله</p>	<p>فرید (۱۴۰۴)</p>	<p>مطالعه شیوه بازنمایی کنشگران اجتماعی در اخبار مربوط به حوادث سال ۱۴۰۱ ایران بر اساس نظریه ونلیوون (مقایسه شبکه العربیه و الجزیره)</p>	<p>تحلیل‌گفتمان انتقادی با الگوی ونلیوون دو مقاله مطبوعاتی از دو خبرگزاری العربیه و الجزیره به منظور کشف موضع این خبرگزاری‌ها نسبت به حوادث سال ۱۴۰۱ ایران. این پژوهش از حیث مطالعه رسانه‌های عرب‌زبان و مواضع آن‌ها نسبت به حوادث ایران به‌خصوص حوادث سال ۱۴۰۱ قابل توجه است.</p>
<p>مقاله</p>	<p>حاجی احمدی و ملکیان (۱۴۰۴)</p>	<p>نقش شبکه‌های اجتماعی در شکل‌گیری اعتراضات و تبدیل آن‌ها به آشوب و ناامنی (مطالعه موردی: اعتراضات ۱۴۰۱)</p>	<p>تحلیل مضمون با رویکرد آتراید - استرلینگ^۱ ناظر به ۲۳ مصاحبه نیمه ساخت یافته از نمونه‌ای هدفمند که در اعتراضات سال ۱۴۰۱ مشارکت داشته‌اند. هدف این پژوهش تبیین نقش شبکه‌های اجتماعی در شکل‌گیری اعتراضات و تبدیل آن به ناامنی است.</p>

پرداخت به شکاف‌های مختلف در کشورهای مختلف از منظر جامعه‌شناسی سیاسی و از حیث نظری. این کتاب به سهم خود در تبیین نظری شکاف‌های اجتماعی گام برداشته اما در تطبیق آن با جوامع دارای نواقصی است که می‌تواند از دقت اثر بکاهد.	جامعه‌شناسی سیاسی شکاف‌های اجتماعی	نورس و کدی ۱ (۱۳۸۸)	کتاب
بررسی شکاف‌های اجتماعی در جامعه ایرانی در سه قلمرو اجتماعی، فرهنگی و سیاسی. این اثر برخی شکاف‌های اجتماعی در جامعه ایرانی را مورد غفلت قرار داده. به‌عنوان مثال شکاف‌های قومیت یا جنسیت که در این پژوهش مورد توجه بوده‌اند، در این اثر مورد عنایت قرار نگرفته‌اند.	شکاف‌های جامعه ایرانی	رضایی (۱۳۹۷)	کتاب
مجموعه‌ای از مقاله‌های تألیف شده و پرداخت به توضیح مفهوم شکاف اجتماعی و برخی شکاف‌های اجتماعی در ایران. انتقاد وارد بر این اثر، پراکندگی مقاله‌ها است که منجر به سردرگمی خواننده در فهم کامل از مفهوم شکاف اجتماعی و تطبیق آن بر جامعه ایرانی می‌شود.	شکاف‌های اجتماعی در ایران	روزخوش (۱۴۰۰)	کتاب

همان‌گونه که اشاره شد، پژوهش‌های پیشینی یا ناظر بر مفهوم شکاف‌های اجتماعی به رویکردی عام بوده‌اند و یا رسانه‌های گوناگون را در بازه‌های زمانی مختلف به بررسی پرداخته‌اند. حتی دو پژوهش ذکرشده، به اعتراضات سال ۱۴۰۱ نیز پرداخته‌اند. اما آن چه پژوهش حاضر را متمایز می‌کند، بهره‌مندی آن از یک نظریه جامعه‌شناسی سیاسی در تحلیل عملکرد رسانه‌های فارسی‌زبان خارجی در بازه اعتراضات سال ۱۴۰۱ است. رویکردی که نه فقط ناظر به فضای نظری شکاف‌های اجتماعی است و نه رویکرد خام تحلیلی به تولیدات رسانه‌ای در وقایع ۱۴۰۱ دارد؛ بلکه با استفاده از یک نظریه جامعه‌شناسانه، تحلیلی عمیق‌تر از نقش رسانه‌ها در رخدادهای آن سال را به دست می‌دهد.

چارچوب مفهومی

شکاف اجتماعی

مفهوم شکاف‌های اجتماعی به آن تمایزات و تفاوت‌های پایدار میان گروه‌های مختلف در اجتماع گفته می‌شود که منجر به رویارویی و صف‌آرایی این گروه‌ها در مقابل یکدیگر شود. (اسماعیلی، ۱۳۷۸: ۲۲) به عبارت دیگر شکاف‌های اجتماعی ناظر به آن دسته از تقابل‌های ساختاری است که موجب بروز گسست، صف‌آرایی و گروه‌بندی در ساخت جامعه شود و گروه‌های اجتماعی را از یکدیگر جدا ساخته و در مقابل هم قرار دهد و وضعیت دوقطبی ایجاد شود به طوری که همسو کردن دیدگاه‌های مختلف، که روبروی همدیگر قرار گرفته‌اند، به آسانی ممکن نباشد. (بشیری، ۱۳۹۷: ۹۹)

دیگر اندیشمندان تعاریف مختلف دیگری از شکاف اجتماعی ارائه کرده‌اند. از جمله آن‌که شکاف به صورت بالقوه، خطوط و مرزهای تقسیم‌کننده یک جامعه بر اساس معیارهایی مانند تفاوت نژادی، زبانی، مذهبی، سنتی و مدرن، طبقه، موقعیت و نقش‌های اجتماعی است. (فلانجان، ۱۹۸۲: ۶۴) همچنین گفته شده است شکاف‌های اجتماعی در مورد مرزهایی استفاده می‌شود که گروه‌های مختلف اجتماعی را از همدیگر جدا و متمایز می‌سازد. (داودی، ۱۳۸۱: ۲۲۴) اما در نهایت تعریف دکتر بشیریه تعریف منتخب این پژوهش است.

بازنمایی

بازنمایی، فرایند توصیف، شناساندن و به ذهن متبادر کردن موضوع است. (هال، ۱۳۸۸) که از طریق زبان کلامی یا غیرکلامی موضوعی را که تا پیش از این در جهان مادی به شکلی مستقل وجود داشت، برای ذهن مخاطب دارای معنا می‌کند. می‌توان گفت بازنمایی شیوه‌ای است که از طریق آن، واقعیت برای مخاطب دارای معنا می‌شود (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۵).

مطالعات نظری

شکاف اجتماعی

هیچ جامعه‌ای پیدا نمی‌شود که بدون شکاف و یا دارای تک‌شکاف باشد و به‌طور معمول در جوامع مختلف به دلیل تقسیم مسئولیت‌های اجتماعی، حسب و نسب، جنسیت و... شکاف‌هایی وجود دارد (عبادی، ۱۳۸۹: ۴).

انواع شکاف‌های اجتماعی از حیث موضوعی

می‌توان شکاف‌ها را از منظر نوع آن‌ها این‌گونه دسته‌بندی کرد (پرجمی و درخشان، ۱۴۰۰: ۱۲):

۱. شکاف سیاسی: تفاوت، تفکیک و گروه‌بندی‌های رقابت‌جویانه برای کسب و مصرف قدرت یا سرمایه سیاسی، شکاف سیاسی است که از مصادیق آن می‌توان به شکاف میان جناح‌های مختلف سیاسی به‌طور مثال در ایران اصلاح‌طلب و اصولگرا و همچنین به شکاف دولت - ملت اشاره کرد (پرجمی و درخشان، ۱۴۰۰: ۱۲). منظور از شکاف دولت - ملت اختلال یا بی‌نظمی در رابطه میان دولت و جامعه است (اسمعیل‌پور، ۱۳۹۷: ۳۲).
۲. شکاف فرهنگی: شکاف اجتماعی تفاوت و تمایزات تقابلی در نظام باورها، اعتقادات، هنجارها و ارزش‌ها میان گروه‌های مختلف اجتماعی است. شکاف میان نگرایی و سنت‌گرایی که ریشه در تفاوت‌های فرهنگی دارد را می‌توان مهم‌ترین نوع از شکاف‌های فرهنگی دانست (پرجمی و درخشان، ۱۴۰۰: ۱۲).

۳. شکاف قومی: شکاف قومی بر مبنای تفاوت‌های نژادی، زبانی و فرهنگی در اقوام مختلف شکل می‌گیرد. از لحاظ تاریخی شکل‌گیری آن‌ها را می‌توان به غلبهٔ اقوام مختلف بر یکدیگر طی درگیری‌ها و جنگ‌ها و مهاجرت اقوام مختلف مرتبط دانست (دالتون، ۲۰۱۳).

۴. شکاف دینی و مذهبی: این نوع شکاف به معنای تمایز و گروه‌بندی میان پیروان ادیان و یا پیروان مذاهب مختلف از یک دین و یا حتی پیروان فرقه‌های مختلف از یک مذهب در جامعه است. به‌طور طبیعی این شکاف در جوامعی مانند ایران که دین نقش مهمی در آن ایفا می‌کند، بیشتر دارای اهمیت است (ایوانز و نورثموربال، ۲۰۱۸: ۱۵).

۵. شکاف جنسیتی: این نوع شکاف مرتبط با فاصله در میان شیوه‌های رفتاری زنان و مردان و یا اعمال و دستاوردهای آنان در جامعه است (فرهنگ کمبریج، ۲۰۲۳) در مقایسه با جنس^۴ که تفاوت‌های زیستی و به‌تبع آن غیرقابل رفع میان زنان و مردان است، جنسیت^۵ به تمایزهای اجتماعی و فرهنگی میان مردان و زنان مرتبط است (هیوود، ۱۳۸۹: ۷۵).

انواع شکاف‌های اجتماعی از حیث فعالیت و اثرگذاری بر زندگی اجتماعی

دسته‌بندی دیگر شکاف‌ها بر مبنای تأثیرگذاری بر زندگی سیاسی و فعالیت آن‌ها تعریف شده است. طبق این تقسیم‌بندی شکاف‌های اجتماعی که بر پایهٔ آگاهی، سازماندهی و عمل سیاسی باشند، شکاف‌های اجتماعی فعال هستند و در غیر این صورت شکاف در حالت غیرفعال قرار دارد. برخی شکاف‌ها ممکن است در یک مقطع زمانی فعال باشند و در مقطع دیگر غیرفعال شوند یا برعکس. فرایند گذار یک شکاف از مرحلهٔ فعال به نیمه‌فعال و غیرفعال یا برعکس آن، فرایندهای پیچیده‌ای را طی می‌کند و به عوامل متعددی بستگی دارد (بشیریه، ۱۳۹۷: ۱۰۰).

شکاف‌های اجتماعی در ایران

ایجاد شکاف‌های اجتماعی، فرایندی طبیعی در همهٔ جوامع، به‌ویژه جوامعی است که در حال تحول و گذار کلان هستند (صالحی، ۱۴۰۱: ۲۲۰). تغییرهای سریع در ارزش‌ها و فرهنگ جامعه‌ای که ناشی از مراحل گذار از سنت به مدرنیته است، منجر به پررنگ‌تر شدن مرزهای جدایی و تفکیک گروه‌های اجتماعی می‌شود (پرچمی و درخشان، ۱۴۰۰: ۶).

جامعهٔ ایرانی نیز به دلیل آن‌که یک جامعهٔ در حال گذار است، استعداد بالایی برای تولید شکاف‌های اجتماعی یا تعمیق آن‌ها دارد که موجب گروه‌بندی جامعه شده و آن‌ها را به منازعه

1. Dalton
2. Evans & Northmore-Ball
3. CambridgeDictionary
4. Sex
5. Gender
6. Heywood

می‌کشاند. جوامع در حال گذاری مانند ایران از یک‌سو درگیر شکاف‌های سنتی کم‌وبیش فعال هستند و از سمت دیگر، شکاف‌های جامعه مدرن را در خود می‌پروراند. تغییرهای اجتماعی رخ داده در جامعه ایرانی، که در بستر همان گذار از سنت به مدرنیته اتفاق افتاده است، در ایجاد و شکل‌گیری شکاف‌های اجتماعی نقش داشته‌اند. تغییرهایی نظیر رشد استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، افزایش جمعیت و تغییرات هرم سنی، افزایش شهرنشینی، افزایش سطح تحصیلات و میزان سواد و ... از جمله این تغییرات هستند (نصری و مرسلی، ۱۳۹۵: ۶۴). بنابراین، در ایران نیز شکاف‌های تاریخی متعددی ایجاد شده و پرورش یافته است. در سال‌های اخیر، چند شکاف بیشتر بروز و ظهور داشته است: شکاف دولت - ملت، شکاف مرکز - پیرامون، شکاف فرهنگی، شکاف طبقاتی (روزخوش، ۱۴۰۰: ۱۷) و شکاف جنسیتی.

بازنمایی

بازنمایی که در مطالعات رسانه به‌عنوان یک مفهوم محوری شناخته می‌شود، رابطه‌ای مستقیم با ترسیم واقعیت در ذهن مخاطب دارد (فهیمی فر، بشیر و فراس العضل، ۱۳۹۵: ۵۸). مفهوم بازنمایی به شکل امروزی آن، مدیون آثار استوارت هال است. او بازنمایی را ربط‌دهنده و متصل‌کننده معنا و زبان به فرهنگ می‌داند (سروی زرگر، ۱۳۹۰: ۳۴).

به نظر استوارت هال، ما از طریق بازنمایی، جهان را می‌سازیم و بازسازی می‌کنیم (کالورت و لویس، ۲۰۰۲: ۲۰۰). رسانه‌ها بر شناخت و درک عمومی از جهان اثرگذارند؛ چراکه واسطه میان آگاهی‌های شخص و ساختارهای اجتماعی هستند که معنا را می‌سازند. رسانه‌ها به‌مثابه آینه‌ای که واقعیت را منعکس می‌کند عمل نمی‌کنند، بلکه بر ساخت اجتماعی واقعیت اثرگذارند. بازنمایی، انعکاس و بازتاب معنای پدیده‌ها در جهان خارج نیست، بلکه تولید و ساخت معنا بر مبنای چارچوب‌های مفهومی و گفتمانی است (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۹).

سه راهبرد بازنمایی عبارت‌اند از: کلیشه‌سازی، طبیعی‌سازی و ساخت اجتماعی واقعیت. کلیشه عقیده‌ای است به‌شدت ساده‌سازی‌شده در مورد نگرش‌ها، رفتارها و انتظارات یک گروه یا فرد که در افکار عمومی شکل می‌گیرد (همتی، ۱۳۹۹: ۲۴).

طبیعی‌سازی به فرایندی اطلاق می‌شود که از طریق آن، ساخت‌های اجتماعی، فرهنگی و تاریخی به‌شکلی عرضه شوند که گویا اموری کامل طبیعی و معقول هستند (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۱۱).

طبق نظریه ساخت اجتماعی واقعیت، تصور و درک مخاطب از دنیای پیرامون، حاصل ترکیب ساخت اجتماعی معنا و معنای حاصل‌شده از تجربه‌های شخصی است (مهدی‌زاده، ۱۴۰۰: ۸۳). این دیدگاه معتقد است فقط واقعیات عینی و بیرونی نیستند که شناخت ما را می‌سازند، بلکه ذهن ما نیز در ساخت جهان خارج و شناخت ما از آن دخیل است. از نظر

برساخت‌گرایان، آنچه واقعیت نامیده می‌شود، حاصل مشاهده عینی جهان نیست، بلکه زائیده فراگردهای اجتماعی استمراری در میان افراد است (بهرامی، ۱۳۸۸: ۵۵). در رویکرد ساخت اجتماعی واقعیت، واقعیت کشف نمی‌شوند، بلکه توسط مردم و با استفاده از آگاهی‌های فردی آن‌ها و آگاهی‌های به‌دست‌آمده از تعاملات اجتماعی ساخته می‌شوند (مهدی‌زاده، ۱۴۰۰: ۸۴).

روش پژوهش

رهیافت کلی این پژوهش، کیفی است که رویکردی اکتشافی و استقرایی دارد. مقصود از پژوهش کیفی، هرگونه پژوهشی است که نتایج آن از طریق عملیات‌های آماری و روش‌های شمارشی قابل استحصال نباشد (مکسول، ۱۹۹۶: ۱۷).

جمع‌آوری و نمونه‌گیری اطلاعات

در این پژوهش، از شیوه متن‌کاوی برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. به این منظور، باتوجه به نفوذ شبکه ایران اینترنشنال در مخاطبان، پست‌های اینستاگرام این شبکه به‌مثابه متن برای تحلیل، جمع‌آوری شده‌اند.

روش نمونه‌گیری استفاده‌شده در این پژوهش، روش نمونه‌گیری هدفمند متناسب با شاخصه‌های افکار عمومی بوده است و از داده‌های منتشرشده در بازه‌های زمانی وقوع حوادثی که امکان مانور رسانه‌ای در جهت تشدید شکاف‌های اجتماعی در آن‌ها وجود داشته، استفاده شده است. به این منظور، محتوای ۱۴ روز از صفحه اینستاگرام موردنظر به‌طور هدفمند و با توجه به نظریه شکاف و نقاط عطف تاریخیچه اعتراضات انتخاب شده‌اند. این ۱۴ روز در چهار بازه زمانی قرار دارند که عبارت‌اند از:

- ۲۵ تا ۲۸ شهریورماه (فوت مهسا امینی)؛
  - ۶ تا ۸ مهر (نشر ترانه "برای... شروین حاجی‌پور)؛
  - ۳ تا ۶ آبان (از یک روز مانده به حادثه تروریستی شاه‌چراغ تا دو روز پس از آن، که هم‌زمان با چهلم فوت مهسا امینی نیز است)؛
  - ۲۵ تا ۲۷ آبان (فوت کیان پیرفلک در حادثه تروریستی ایذه تا روز تشییع پیکر او).
- در مجموع ۱۴ روز مورد بررسی قرار گرفت. این روزها از آن جهت دارای اهمیت هستند که هم‌زمان با وقایع ایام اعتراضات بوده‌اند و امکان مانور رسانه‌ای بر روی آن‌ها، به‌ویژه از منظر شکاف‌های اجتماعی، آسان شده است.
- در نهایت، تعداد پست‌های منتخب نمونه که مرتبط با شکاف‌های اجتماعی در بازه زمانی موردنظر بوده‌اند، ۱۳۰ پست بوده است.

دسته‌بندی و تحلیل داده‌ها

تحلیل مضمون دارای رویکردهای مختلفی است. در این پژوهش از روش تحلیل مضمون با رویکرد شبکه‌مضمین استفاده شده است که رویکردی ترکیبی و کاربردی‌تر است. این رویکرد توسط آتراید و استرلینگ (۲۰۰۱) مطرح شد. شبکه‌مضمین، مضامین توصیفی (پایه) شامل کدها و نکته‌های کلیدی متن، مضامین تفسیری (سازمان‌دهنده) شامل مضمون‌های حاصل از ترکیب مضامین پایه و مضامین یکپارچه‌ساز (فراگیر) شامل مضامین سطح عالی را منظم می‌کند و در قالب نقشه‌تارنما مضامین شاخص این سه سطح و ارتباط میان آن‌ها را نشان می‌دهد. در این پژوهش فرایند کدگذاری داده‌ها در سه مرحله انجام شده است. مرحله اول خود دارای دو گام است. گام ابتدایی استخراج کدهای توصیفی اولیه است که منجر به استخراج مجموع ۲۷۵ کد توصیفی اولیه شده است. گام بعد نیز دسته‌بندی این کدها در کدهای عمومی‌تر و بزرگ‌تری است که در این پژوهش با نام کدهای توصیفی ثانویه آن‌ها را می‌شناسیم. مرحله دوم، تحلیل و تفسیر اطلاعات و دسته‌بندی کدهای توصیفی ثانویه در دسته‌بندی‌های بزرگ‌تر است که منجر به ساخت کدهای تفسیری می‌شود. در نهایت و در مرحله پایانی، با تعریف کدهای یکپارچه‌ساز، کدهای تفسیری مرحله قبل متناسب با شکاف‌های اجتماعی مرتبط با آن‌ها، دسته‌بندی شده‌اند.

اعتمادپذیری تحقیق

مطابق نظر گوبا و لینکلن، استفاده از الفاظ روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی صحیح نیست. در ازای آن از مفهوم اعتمادپذیری^۱ برای سنجش کیفیت این دست از پژوهش‌ها استفاده می‌شود. اعتمادپذیری دارای چهار معیار است که عبارت‌اند از: قابل قبول بودن^۲ (باورپذیری)، قابلیت انتقال^۳ (انتقال‌پذیری)، قابلیت اتکا^۴ (اطمینان) و تأییدپذیری^۵ (فلیک^۶، ۲۰۱۴: ۳۹۲). قابل قبول بودن عبارت است از همساز و هم‌بسته بودن داده‌ها (گیون^۷، ۲۰۰۸: ۱۳۸) که با توجه به استفاده از داده‌های مشخص در این پژوهش رعایت شده است. همچنین انتقال‌پذیری به معنای استفاده از نتایج پژوهش در یک محیط متفاوت و شرایط مشابه است که با توجه به بروز شکاف‌های اجتماعی در جوامع مختلف و اشتراک در نوع شکاف‌ها، امکان استفاده از این نتایج در محیط‌های دیگر تا حدی وجود دارد. قابلیت اتکا به توانایی شناسایی محل

1. Trustworthiness
2. Credibility
3. Transferability
4. Dependability
5. Confirmability
6. Flick
7. Given

گردآوری داده‌ها گفته می‌شود که در پژوهش حاضر به‌طور مشخص از صفحه اینستاگرام ایران ایترنشنال بوده است و برای عموم مخاطبان قابل دسترسی است. در نهایت تأییدپذیری نیز به معنای قابلیت ارزیابی و تأیید چگونگی تحلیل داده‌ها توسط محقق و ابتدای یافته‌ها بر داده‌ها به شکلی واقعی و نه صوری است (عباس‌زاده و شمسی‌متنق، ۱۳۹۹: ۸۱-۸۳) که با توجه به بیان مراحل کدگذاری در این پژوهش و تأیید خبرگانی آن، می‌توان از این لحاظ نیز این پژوهش را مورد تأیید دانست.

کدگذاری توصیفی مرحله اول

در این بخش به دلیل حجم بالای تعداد پست‌ها و کدهای استخراج‌شده، از قرارگیری جدول کدهای توصیفی اولیه صرف‌نظر شده است.

کدگذاری توصیفی مرحله دوم

جدول ۲. کدگذاری توصیفی ثانویه

ردیف	کد توصیفی اولیه	کد توصیفی ثانویه
۱	تقابل دانشجویان با دانشجویان بسیجی در دانشگاه الزهرا	رؤیاریویی موافقین و مخالفین حکومت
۲	اعتراض به انتشار عکس شادی بازیکنان فوتبال در بحیوچه اعتراضات در ایران	
۳	رؤیاریویی معترضان با آخوندها	رؤیاریویی آخوند و غیر آخوند
۴	انتساب اعتراضات به دشمن	عدم درک مردم، نارضایتی آن‌ها و نیازهایشان توسط مسئولان
۵	انتساب معترضان به دشمن توسط رئیس مجلس	
۶	توهین به معترضان توسط سردار نقدی	
۷	آشوب خواندن اعتراضات مردمی توسط رئیس‌جمهور	
۸	ضرب و جرح یک دختر ۲۲ ساله	
۹	گاز اشک‌آور نیروهای امنیتی	خشونت مأموران حکومتی علیه شهروندان
۱۰	شباهت جمهوری اسلامی به طالبان	
۱۱	بدتر بودن رفتار جمهوری اسلامی با مردم از رژیم صهیونیستی	
۱۲	شکنجه و خشونت در جمهوری اسلامی	
۱۳	خشونت مأموران علیه مردم	

۱. با توجه به مستخرج بودن مقاله از پایان‌نامه مقطع ارشد، این پژوهش توسط استادان راهنما، مشاور و داور تأیید شده است.

خشونت مأموران حکومتی علیه شهروندان	حبس، شکنجه و کشتار مخالفان حجاب اجباری	۱۴
	ضرب‌وشتم مهسا توسط گشت ارشاد	۱۵
	برخورد قهری و قاطع با معترضان	۱۶
	کتک خوردن مهسا امینی توسط پلیس به روایت شاهدان عینی	۱۷
	قتل مهسا امینی توسط دولت	۱۸
	تصاویر سی‌تی‌اسکن مهسا حاکی ضربات سنگین به سر او	۱۹
	کشته شدن مهسا توسط حکومت	۲۰
	زخمی شدن معترضان	۲۱
	کشته شدن معترضان بر اثر گلوله جنگی مأموران	۲۲
	اقرار به کشته شدن ده‌ها نفر در اعتراضات توسط رئیس مجلس	۲۳
	سرکوب وحشیانه توسط حکومت جمهوری اسلامی	۲۴
	ضرب‌وشتم سرایدار خانه کریمی توسط مأموران	۲۵
	خشونت و ظلم جمهوری اسلامی علیه مردم	۲۶
	تیراندازی و سرکوب مأموران علیه معترضان	۲۷
	خشونت نیروهای امنیتی ایران علیه معترضان مسالمت‌جو	۲۸
	خشونت پلیس علیه مردم	۲۹
	سرکوب خشونت‌بار دانشجویان دانشگاه شریف	۳۰
	استفاده از مهمات جنگی علیه معترضان توسط مأموران در ایران	۳۱
	سرکوب خشونت‌بار معترضان مسالمت‌آمیز	۳۲
	سرکوب اعتراضات دموکراتیک در ایران	۳۳
	سرکوبگری حکومت جمهوری اسلامی علیه شهروندان خود	۳۴
	کشتار معترضان در زاهدان	۳۵
	بالابودن شمار کشته‌شدگان در اعتراضات ایران	۳۶
	کشته شدن یک جوان بر اثر ضربات شدید باتوم در اراک	۳۷
	کشته شدن یک کودک بر اثر اصابت گلوله در زاهدان	۳۸
	سرکوب خبرنگاران دارای سوگیری علیه دولت ایران	۳۹
	کشته شدن تعداد بالای معترضان در آبان ۹۸	۴۰
	حمله نیروهای امنیتی به یک دختر در تهران	۴۱
	ضرب‌وشتم سروش رفیعی توسط نیروهای امنیتی	۴۲

خشونت مأموران حکومتی علیه شهروندان	کشته‌شدن کیان پیرفلک توسط مأموران حکومتی	۴۳
	تعداد بالای قربانیان در اعتراضات	۴۴
	بچه کش خطاب کردن نظام جمهوری اسلامی	۴۵
	اعدام جوانان در ایران	۴۶
	کشته‌شدن یک دختر در تبریز	۴۷
	جلاددانستن حاکمان ایران	۴۸
	مقابله مأموران با اعتراضات مردمی	۴۹
	کشتار معترضان در ایران	۵۰
	حمله نیروهای امنیتی به یک دختر در تهران	۵۱
	ضرب و شتم سروش رفیعی توسط نیروهای امنیتی	۵۲
	کشته‌شدن کیان پیرفلک توسط مأموران حکومتی	۵۳
	تعداد بالای قربانیان در اعتراضات	۵۴
	بچه کش خطاب کردن نظام جمهوری اسلامی	۵۵
	اعدام جوانان در ایران	۵۶
	کشته‌شدن یک دختر در تبریز	۵۷
	جلاددانستن حاکمان ایران	۵۸
	مقابله مأموران با اعتراضات مردمی	۵۹
	کشتار معترضان در ایران	۶۰
	حمله نیروهای امنیتی به یک دختر در تهران	۶۱
	ضرب و شتم سروش رفیعی توسط نیروهای امنیتی	۶۲
کشته‌شدن کیان پیرفلک توسط مأموران حکومتی	۶۳	
تعداد بالای قربانیان در اعتراضات	۶۴	
بچه کش خطاب کردن نظام جمهوری اسلامی	۶۵	
اعدام جوانان در ایران	۶۶	
کشته‌شدن یک دختر در تبریز	۶۷	
جلاددانستن حاکمان ایران	۶۸	
مقابله مأموران با اعتراضات مردمی	۶۹	
کشتار معترضان در ایران	۷۰	

نارضایتی و اعتراضات گسترده و پدیده مردم	۷۱	خشم مردم از عملکرد گشت ارشاد
	۷۲	اعتراض بازیگران به فوت مهسا
	۷۳	تنفر مردم از جمهوری اسلامی
	۷۴	گسترده‌گی مخالفت با حجاب اجباری در میان مردم
	۷۵	وسیع‌تر کردن اعتراضات
	۷۶	تجمع دانشجویان دانشگاه شریف و امیرکبیر
	۷۷	اعتراض همه اقشار مردمی
	۷۸	اعتصاب دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف
	۷۹	تجمع اعتراضی دانشجویان در دانشگاه شیراز
	۸۰	لغو ارکستر ملی ایران به دلیل اعتراض نوازندگان
	۸۱	اعتراض ۲۰۰ نفر از استادان دانشگاه به بازداشت دانشجویان
	۸۲	درخواست مردم برای آزادبودن ایران
	۸۳	پرنشدهن سالن ۱۲ هزار نفری آزادی در مراسم سخنرانی رئیسی
	۸۴	شعار علیه رهبری
	۸۵	سراسری بودن خیزش علیه جمهوری اسلامی
	۸۶	برگزارشدهن تجمع در بیش از ۱۵۰ شهر جهان
	۸۷	آتش زدهن سطل زباله و تجمع در خیابان
	۸۸	شعار علیه رهبری
	۸۹	راهپیمایی اعتراضی در زاهدان
	۹۰	دیوارنویسی بدون مجوز
	۹۱	شعارنویسی و دیوارنویسی غیرقانونی مردم در متروی تهران
	۹۲	سراسری بودن اعتراضات در ایران
۹۳	تجمع و اعتراض در خیابان	
۹۴	اعتصاب کسبه و بازاریان در مشهد	
۹۵	بالابودهن تعداد معترضان	
۹۶	خشم مردم از عملکرد گشت ارشاد	
۹۷	اعتراض بازیگران به فوت مهسا	
۹۸	تنفر مردم از جمهوری اسلامی	
۹۹	گسترده‌گی مخالفت با حجاب اجباری در میان مردم	

نارضایتی و اعتراضات گسترده و پدافند مردم	۱۰۰	وسیع‌تر کردن اعتراضات
	۱۰۱	تجمع دانشجویان دانشگاه شریف و امیرکبیر
	۱۰۲	اعتراض همهٔ اقشار مردمی
	۱۰۳	اعتصاب دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف
	۱۰۴	تجمع اعتراضی دانشجویان در دانشگاه شیراز
	۱۰۵	لغو ارکستر ملی ایران به دلیل اعتراض نوازندگان
	۱۰۶	اعتراض ۲۰۰ نفر از استادان دانشگاه به بازداشت دانشجویان
	۱۰۷	درخواست مردم برای آزادبودن ایران
	۱۰۸	پر نشدن سالن ۱۲ هزار نفری آزادی در مراسم سخنرانی رئیسی
	۱۰۹	شعار علیه رهبری
	۱۱۰	سراسری بودن خیزش علیه جمهوری اسلامی
	۱۱۱	برگزارشدن تجمع در بیش از ۱۵۰ شهر جهان
	۱۱۲	آتش زدن سطل زباله و تجمع در خیابان
	۱۱۳	شعار علیه رهبری
	۱۱۴	راهپیمایی اعتراضی در زاهدان
	۱۱۵	دیوانه‌نویسی بدون مجوز
	۱۱۶	شعارنویسی و دیوانه‌نویسی غیرقانونی مردم در متروی تهران
	۱۱۷	سراسری بودن اعتراضات در ایران
	۱۱۸	تجمع و اعتراض در خیابان
۱۱۹	اعتصاب کسبه و بازاریان در مشهد	
۱۲۰	بالابودن تعداد معترضان	
خشونت مردم و معترضان علیه مأموران امنیتی و حکومتی	۱۲۱	کشته‌شدن دو نیروی بسیجی در شهر آمل
	۱۲۲	شهادت طلبة بسیجی، آرمان علی‌وردی، در اکباتان تهران
	۱۲۳	شهادت یک طلبة بسیجی در شیراز
	۱۲۴	کشته‌شدن دو مأمور سپاه در کامیاران و بوکان
	۱۲۵	شهادت یکی از فرماندهان یگان ویژه اصفهان
	۱۲۶	شهادت دو بسیجی در اصفهان
	۱۲۷	شهادت دو بسیجی در اعتراضات مشهد
	۱۲۸	زخمی‌شدن سه بسیجی در اعتراضات مشهد

خشونت مردم و معترضان علیه مأموران امنیتی و حکومتی	شهادت یک پاسدار در بوکان	۱۲۹
	شهادت یک مأمور وزارت اطلاعات	۱۳۰
فراخوان و دعوت به تجمع اعتراضی علیه حکومت	فراخوان تجمع اعتراضی در کشورهای مختلف	۱۳۱
	فراخوان دعوت به تجمع	۱۳۲
	تشویق مردم به ادامهٔ اعتراضات با تعبیر دلاوری و از خودگذشتگی	۱۳۳
	دعوت به اعتصاب	۱۳۴
	خستگی و فرسودگی نیروهای امنیتی و تشویق معترضان به مقابله به آن‌ها	۱۳۵
	تشویق به اعلام حمایت از یک دستگیرشدهٔ فوتبالیست توسط دیگر فوتبالیست‌ها	۱۳۶
	تشویق معترضان با تعبیر شجاعت در مورد آن‌ها	۱۳۷
	تشویق مردم به اعتراضات با شجاع خواندن آنان	۱۳۸
	فراخوان تجمع اعتراضی در تبریز	۱۳۹
	فراخوان و دعوت به تجمع در تهران	۱۴۰
	فراخوان دعوت به تجمع در محلات تهران	۱۴۱
	دعوت به تجمع در محلات تبریز	۱۴۲
	فراخوان دعوت به تجمع در سراسر دنیا	۱۴۳
	فراخوان اعتراضات	۱۴۴
	فراخوان دعوت به شرکت در اعتراضات	۱۴۵
	فراخوان اعتراض و تجمع در ۲۰ شهر ایران	۱۴۶
	فراخوان برای اعتراض و تجمع در سراسر جهان	۱۴۷
	دعوت به راهپیمایی اعتراضی	۱۴۸
	فراخوان تجمع در تهران	۱۴۹
	فراخوان تجمع در محلات تهران	۱۵۰
ترس حکومت و مأموران از تجمع و اعتراضات مردم	عجلهٔ مأموران امنیتی برای تدفین مهسا	۱۵۱
	فشار برای دفن شبانهٔ پیکر مهسا	۱۵۲
	تعطیلی مجموعهٔ تاریخی تخت جمشید هم‌زمان با چهل‌م همتسا امینی	۱۵۳
خفقان و استبداد و بستن دهان منتقدان حکومت	فشار به خانوادهٔ امینی برای دفن شبانهٔ پیکر دخترشان	۱۵۴
	زندانی کردن منتقدان نظام	۱۵۵
	حذف پست بیمارستان کسری در مورد علامت حیاتی مهسا هنگام ورود به بیمارستان	۱۵۶
	فیلتر شدن اسم مهسا امینی در پیامک‌های اپراتورهای تلفن همراه	۱۵۷

	تهدید مأموران امنیتی برای پیشگیری از اعتصاب	۱۵۸
	آزاد و دموکراتیک نبودن ایران	۱۵۹
	اشاره به چند دهه مقاومت مردم در برابر حکومت	۱۶۰
	بازداشت یک خبرنگار	۱۶۱
	بازداشت شاعر و ترانه‌سرا توسط امنیتی‌ها	۱۶۲
	تخریب مجسمه علی کریمی در کرج پس از اعتراضات او	۱۶۳
	حمله مأموران امنیتی به ویلای علی کریمی در لواسان بدون حکم	۱۶۴
	بازداشت شدن دانشجویان	۱۶۵
	حضور نیروهای حراست اداره‌ها در قالب لباس شخصی در خیابان‌ها	۱۶۶
	توقیف خانواده و لوازم حسین ماهینی توسط نیروهای امنیتی پس از اعتراضات او	۱۶۷
	سرکوبگری مأموران جمهوری اسلامی	۱۶۸
	بازداشت حسین ماهینی توسط امنیتی‌ها	۱۶۹
	دستگیری بی‌دلیل اتباع دوتابعیتی در ایران	۱۷۰
	بازداشت دنیا راد پس از نشر عکس بی‌حجاب خود هنگام صبحانه	۱۷۱
خفقان و استبداد و بستن دهان منتقدان حکومت	سرکوبگری رژیم ایران	۱۷۲
	بازداشت هوادار خارجی و اسپانیایی فوتبال در سفر توسط مأموران	۱۷۳
	بی‌اطلاعی خانواده سانچز از وضعیت او در هنگام بازداشت	۱۷۴
	فشار نهادهای امنیتی بر خانواده مهسا برای عدم برگزاری مراسم چهارم	۱۷۵
	تهدید علی کریمی و خانواده‌اش توسط رسانه وابسته به سپاه پاسداران	۱۷۶
	تأیید دستگیری دانش‌آموزان معترض توسط عضو کمیسیون آموزش مجلس	۱۷۷
	رپوده‌شدن پیکر رضا حقیقت‌نژاد	۱۷۸
	تهدید نهادهای امنیتی به دفن حقیقت‌نژاد بدون حضور خانواده او	۱۷۹
	فشار نهادهای امنیتی بر خانواده مهرشاد برای کتمان حقیقت	۱۸۰
	تهدید خانواده‌های خبرنگاران شبکه‌های فارسی‌زبان خارجی در ایران	۱۸۱
	دستگیری سروش رفیعی	۱۸۲
	بازداشت، تهدید یا ارباب ۱۲۰ نویسنده، روزنامه‌نگار و هنرمند توسط دولت ایران	۱۸۳
	صدور حکم اعدام برای ۵ نفر از بازداشت‌شدگان	۱۸۴
	اعتراف‌گیری اجباری در صداوسیما ایران	۱۸۵
	ارباب روزنامه‌نگاران در ایران	۱۸۶

عدم رعایت حقوق بشر توسط حکومت ایران	بی‌توجهی به اعتصاب غذای زندانیان سیاسی	۱۸۷
	مطالبه ساده‌ترین حقوق انسانی توسط مردم	۱۸۸
	عدم رسیدگی به زندانیان در ایران	۱۸۹
	عدم رساندن دارو به زندانی سیاسی مبتلا به سرطان	۱۹۰
	اوضاع نامطلوب درمانی برای زندانی سیاسی حسین رونقی	۱۹۱
بی‌عدالتی میان مسئولان و مردم	مقایسه وضعیت فرزندان مسئولان و فرزندان مردم	۱۹۲
	مقایسه وضعیت فرزندان مسئولان و مردم عادی	۱۹۳
	رفتار غیرمحترمانه مسئولان و مأموران با مردم	۱۹۴
	فرار خانواده‌های مقام‌های ایرانی از کشور	۱۹۵
	استفاده از امکانات کشور برای خانواده‌های مقامات ایران	۱۹۶
ناامن بودن محیط جامعه برای شهروندان	اضطراب و ترس و احساس ناامنی در نوجوانان	۱۹۷
	تجاوز فرمانده نیروی انتظامی چابهار به یک دختر	۱۹۸
عدم پذیرش اشتباهات توسط مسئولان و استمرار رویه‌های غلط	طبیعی بودن بازداشت معترضان و کسانی که مقابل گشت ارشاد می‌ایستند	۱۹۹
	تقدیر و تشکر از نیروهای انتظامی و امنیتی توسط نماینده مجلس	۲۰۰
	تشویق به بیداری و استقامت نیروهای امنیتی علیه مردم	۲۰۱
	قصور مأموران و فرمانده نیروی انتظامی زاهدان	۲۰۲
دروغ‌گویی، مخفی‌کاری و کتمان حقیقت توسط حکومت	دروغ‌بودن اطلاعیه پلیس	۲۰۳
	توضیح ناکافی نیروی انتظامی از اتفاق روی داده	۲۰۴
	تدفین پیکر مهسا بدون بررسی دقیق پزشکی قانونی	۲۰۵
	انکار زخمی‌شدن افراد در مراسم خاکسپاری مهسا امینی توسط استاندار کردستان	۲۰۶
	دروغ‌دانستن شکنجه مهسا توسط کیهان	۲۰۷
	تأیید فیلم تقطیع شده از مهسا توسط روزنامه کیهان	۲۰۸
	رد ادعای رسمی حکومت مبنی بر بیمار بودن مهسا توسط پدر او	۲۰۹
	تقطیع شده بودن فیلم منتشر شده از بازداشت مهسا	۲۱۰
	دروغ‌گویی رسانه‌های حکومتی در مورد باحجاب بودن برخی بازیگران	۲۱۱
	رد گزارش رسانه‌های حکومتی در ایران توسط خانواده مهسا	۲۱۲
	تکذیب بازداشت دانش‌آموزان توسط برخی مقامات حکومتی	۲۱۳
	انتشار اطلاعات نادرست در رسانه‌های ایران	۲۱۴

ایجاد اختلال در اینترنت توسط حکومت	اختلال در اینترنت در تهران	۲۱۵
	فیلترینگ دائمی شبکه‌های اجتماعی خارجی	۲۱۶
	محدودیت اینترنت در ایران	۲۱۷
	اختلال گسترده اینترنت در ایران	۲۱۸
یک‌جانبه‌گرایی حکومت و نپذیرفتن آرای مختلف و متفاوت	بی‌توجهی به اعتراضات و انتقادات توسط مجریان و مسئولان گشت ارشاد	۲۱۹
	طرد کردن بی‌حجابان توسط مسئولان حکومتی	۲۲۰
	ظلم و دیکتاتوری مذهبی در حکومت ایران	۲۲۱
	برنتافتن مسئولان در مورد شعارهای مردمی علیه حکومت و اعتقادات	۲۲۲
	تلاش حکومت ایران برای نرسیدن صدای رسانه‌های خارج از کشور به مردم	۲۲۳
بی‌حجاب شدن در محیط‌های عمومی و هنجارشکنی در این زمینه	انتشار عکس بی‌حجاب بازیگر ایرانی	۲۲۴
	انتشار تصویر بی‌حجاب بازیگر	۲۲۵
	سوزاندن روسری توسط زنان ایرانی	۲۲۶
	انتشار تصویر بی‌حجاب در محیط عمومی	۲۲۷
	سوزاندن روسری در خیابان	۲۲۸
	تصویر بی‌حجابی در محیط عمومی	۲۲۹
	نشر تصویر بی‌حجاب در خیابان	۲۳۰
	انتشار عکس بی‌حجاب در محیط عمومی	۲۳۱
	انتشار عکس کشف حجاب در خیابان	۲۳۲
	بی‌حجابی در میدان آزادی تهران به شکل علنی	۲۳۳
	بی‌حجابی در محیط عمومی	۲۳۴
	بی‌حجابی در محیط عمومی	۲۳۵
	نشر تصویر بی‌حجاب در محیط عمومی	۲۳۶
	بی‌حجابی در محیط عمومی پررفت‌وآمد	۲۳۷
	بی‌حجاب شدن در خیابان	۲۳۸
	انتشار عکس زنان بی‌حجاب در اعتراضات	۲۳۹
	نشر عکس بی‌حجاب	۲۴۰
قیح‌زدایی از موضوعات دارای قبح شرعی و عرفی	قیح‌زدایی از همجنس‌گرایی	۲۴۱
	تصویر بوسه در محیط عمومی	۲۴۲

ترجیح دادن سلیق شخصی به منافع و هنجارهای ملی	نخواندن سرود ملی توسط بازیکنان فوتبال و شخصی دانستن آن	۲۴۳
اجباری بودن حجاب در ایران و اعتراض به آن	ارسال پیامک بدحجابی برای بدحجابان	۲۴۴
	اعتراض به حجاب اجباری	۲۴۵
	اعتراض به حجاب اجباری	۲۴۶
	اجباری دانستن حجاب در ایران	۲۴۷
تفکیک جنسیتی در اداره‌ها و دانشگاه‌های ایران	اعتراض به تفکیک جنسیتی در سلف دانشگاه‌ها	۲۴۸
بی‌توجهی به اقوام توسط حکومت	درگیری میان مأموران و معترضان در کردستان	۲۴۹
	تبعیض علیه اقلیت‌ها در ایران	۲۵۰
بی‌توجهی به اهل تسنن توسط حکومت	تجمعات اعتراضی پس از نماز اهل سنت	۲۵۱
	تهدید مولوی عبدالحمید توسط نماینده رهبری	۲۵۲
محدودیت‌های زنان در ایران	تصمیم‌گیری نظام جمهوری اسلامی برای پوشش زنان	۲۵۳
	حجاب اجباری در ایران	۲۵۴
	محرومیت زنان از استقلال و حقوقشان در ایران	۲۵۵
	محدودیت دختران در ایران	۲۵۶
	آزاد نبودن زنان در ایران	۲۵۷
	به وزارت رسیدن زنان در برخی کشورها	۲۵۸
	عدم رعایت حق انسانی زنان برای انتخاب پوشش در ایران	۲۵۹
	ناامن بودن جامعه برای دختران	۲۶۰
مورد ظلم و آزار قرار گرفتن زنان در ایران	زن‌ستیزی بودن جمهوری اسلامی	۲۶۱
	سرکوب زنان در جمهوری اسلامی	۲۶۲
	پایمال شدن حق زنان در ایران	۲۶۳
	ناابرابری علیه زنان و دختران در ایران	۲۶۴
	نقض حقوق زنان در ایران	۲۶۵
	درد و مظلومیت زنان در طول تاریخ جمهوری اسلامی	۲۶۶
	زن‌ستیزی بودن جمهوری اسلامی	۲۶۷
	حمله رژیم ایران به زنان	۲۶۸

اعتراضات زنان در مورد وضع موجود زنان در ایران	بریدن مو به نشانه اعتراض توسط زنان ایرانی	۲۶۹
	جنگ زنان در ایران برای آزادی	۲۷۰
	جنگ زنان در ایران برای آزادی‌شان	۲۷۱
	جنگ و تلاش زنان برای آزادی در ایران	۲۷۲
تشویق زنان به اعتراض	تشجيع زنان به اعتراض	۲۷۳
	تشجيع زنان معترض با شجاع، مقاوم و بی‌پروا خواندن آنان	۲۷۴
	تشویق زنان به ادامه اعتراضات با تعبیر رشادت در مورد آنان	۲۷۵

کد گذاری تفسیری

جدول ۳. کد گذاری تفسیری

کد تفسیری (سازمان دهنده)	کد توصیفی ثانویه	ردیف	
تقابل و رؤیابویی اقشار مختلف مردم در برابر همدیگر	رؤیابویی موافقین و مخالفین حکومت	۱	
	رؤیابویی آخوند و غیر آخوند	۲	
قراردادن مردم و حکومت روبه‌روی همدیگر	عدم درک مردم، نارضایتی آن‌ها و نیازهایشان توسط مسئولان	۳	
	خشونت مأموران حکومتی علیه شهروندان	۴	
	نارضایتی و اعتراضات گسترده و پدیده مردم	۵	
	خشونت مردم و معترضان علیه مأموران امنیتی و حکومتی	۶	
	فراخوان و دعوت به تجمع اعتراضی علیه حکومت	۷	
	ترس حکومت و مأموران از تجمع و اعتراضات مردم	۸	
	خفقان و استبداد و بستن دهان منتقدان حکومت	۹	
	عدم رعایت حقوق بشر توسط حکومت ایران	۱۰	
	بی‌عدالتی میان مسئولان و مردم	۱۱	
	ناامن بودن محیط جامعه برای شهروندان	۱۲	
	ناکارآمدی و بی‌کفایتی حکومت و مسئولان	عدم پذیرش اشتباهات توسط مسئولان و استمرار رویه‌های غلط	۱۳
		دروغ‌گویی، مخفی‌کاری و کتمان حقیقت توسط حکومت	۱۴
ایجاد اختلال در اینترنت توسط حکومت		۱۵	
یک‌جانبه‌گرایی حکومت و نپذیرفتن آرای مختلف و متفاوت		۱۶	

بی‌توجهی مردم به موازین دینی و هنجارهای اجتماعی	بی‌حجاب شدن در محیط‌های عمومی و هنجارشکنی در این زمینه	۱۷
	قیح‌زدایی از موضوعات دارای قبح شرعی و عرفی	۱۸
	ترجیح دادن سلیاق شخصی به منافع و هنجارهای ملی	۱۹
فرهنگ اجباری و دستوری حکومتی	اجباری بودن حجاب در ایران و اعتراض به آن	۲۰
	تفکیک جنسیتی در ادارها و دانشگاه‌های ایران	۲۱
بی‌توجهی حکومت به اقلیت‌های قومی و مذهبی	بی‌توجهی به اقوام توسط حکومت	۲۲
	بی‌توجهی به اهل‌تسنن توسط حکومت	۲۳
تبعیض و محدودیت برای زنان در ایران	محدودیت‌های زنان در ایران	۲۴
	مورد ظلم و آزار قرار گرفتن زنان در ایران	۲۵
اعتراض زنان و تشویق آنان به اعتراض	اعتراضات زنان در مورد وضع موجود زنان در ایران	۲۶
	تشویق زنان به اعتراض	۲۷

کد گذاری یکپارچه‌ساز

جدول ۴. کد گذاری یکپارچه‌ساز

کد یکپارچه‌ساز (فراگیر) مبتنی بر شکاف‌های فعال اجتماعی در ایران	کد تفسیری (سازمان‌دهنده)	ردیف
تقابل و رویارویی اقشار مختلف مردم در برابر همدیگر قرار دادن مردم و حکومت روبه‌روی همدیگر ناکارآمدی و بی‌کفایتی حکومت و مسئولان	تقابل و رویارویی اقشار مختلف مردم در برابر همدیگر	۱
	قراردادن مردم و حکومت روبه‌روی همدیگر	۲
	ناکارآمدی و بی‌کفایتی حکومت و مسئولان	۳
بی‌توجهی مردم به موازین دینی و هنجارهای اجتماعی فرهنگ اجباری و دستوری حکومتی	بی‌توجهی مردم به موازین دینی و هنجارهای اجتماعی	۴
	فرهنگ اجباری و دستوری حکومتی	۵
بی‌توجهی حکومت به اقلیت‌های قومی و مذهبی	بی‌توجهی حکومت به اقلیت‌های قومی و مذهبی	۶
تبعیض و محدودیت برای زنان در ایران	تبعیض و محدودیت برای زنان در ایران	۷
	اعتراض زنان و تشویق آنان به اعتراض	۸

نتیجه گیری

عمده کدها و مضامین موجود در شبکه مضامین صفحه اینستاگرام ایران اینترنشنال، مرتبط با شکاف‌های سیاسی و به‌طور خاص شکاف دولت-ملت هستند و دال مرکزی آن‌ها، ایجاد فاصله میان حکومت و مردم است. برای این منظور پرداخت ویژه‌ای به تقابل میان مردم و حکومت، ناکارآمدی و بی‌کفایتی مسئولان و دعوت به شرکت در اعتراضات از طریق نشر فراخوان‌های تجمعات انجام شده است. ماحصل تمامی این‌ها تلاش در جهت کاهش مقبولیت حکومت در نزد مردم و اعتماد متقابل میان آن دو است. در حقیقت تلاش برای ایجاد بی‌اعتمادی و تقابل میان دولت و ملت را می‌توان اصلی‌ترین مضمون مورد استفاده در این رسانه دانست که می‌تواند در نهایت به کاهش سرمایه اجتماعی، تشدید شکاف اجتماعی و تزلزل نظام سیاسی منجر شود.

اما نمی‌توان فاصله‌اندازی میان حکومت و مردم را تنها کارویژه این صفحه در بازه زمانی مورد نظر دانست؛ بلکه شبکه مضامین، گویای آن است که تشدید شکاف‌های فرهنگی و جنسیتی نیز کمابیش مورد توجه ایران اینترنشنال بوده است. احساس تبعیض و ظلم علیه زنان در ایران از مصادیق شکاف‌های جنسیتی در ایران و عادی‌سازی بی‌حجابی در محیط عمومی نیز از مصادیق پرداخت به شکاف فرهنگی و تلاش در راستای تشدید این شکاف و افزایش فاصله میان فرهنگ رسمی و غیررسمی محسوب می‌شود. یکی از شیوه‌های مورد استفاده برای قبح‌شکنی از بی‌حجابی، نشر گسترده تصاویر زنان بی‌حجاب در معابر عمومی ایران بوده است. در زمینه شکاف‌های جنسیتی و فرهنگی می‌توان بیان داشت که عملکرد این شبکه گویای تلاش برای تشدید این شکاف‌ها از محل بی‌اعتنایی به حجاب شرعی و قبح‌شکنی از بی‌حجابی بوده است. همچنین این امر (بی‌حجابی) که می‌توان آن را مرتبط با هر دو شکاف جنسیتی و فرهنگی دانست، با القای محدودیت‌های زنان در ایران و مردسالار جلوه دادن جامعه ایرانی و نظام سیاسی آن، همراه شده و به تشدید و تعمیق شکاف جنسیتی از رهگذر تشدید شکاف فرهنگی منجر می‌شود.

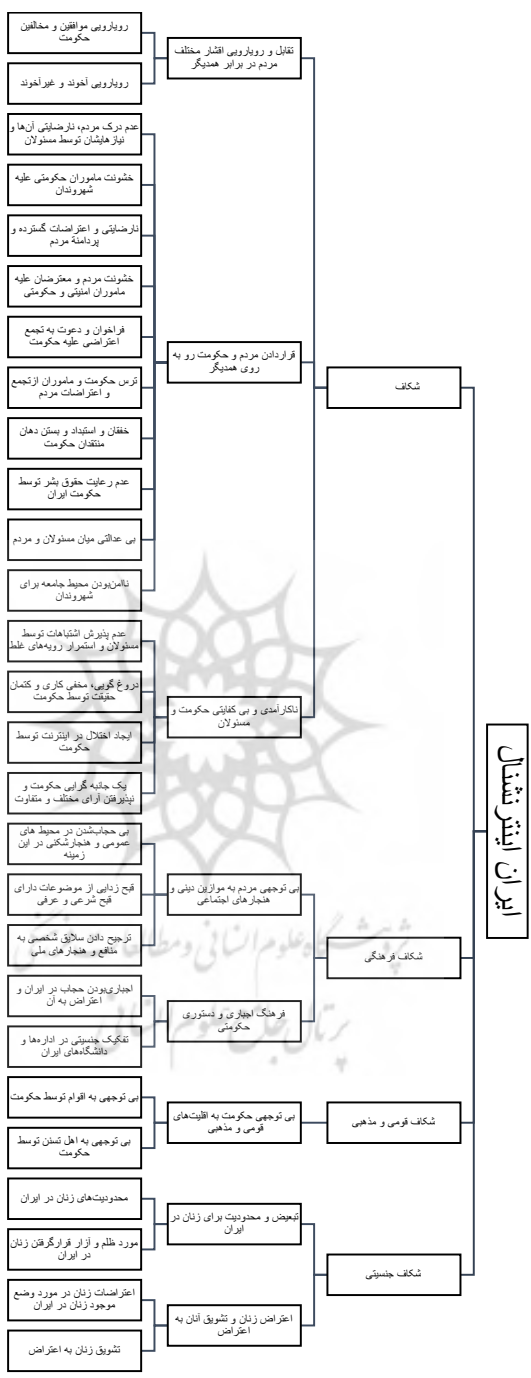
دیگر شکاف‌های اجتماعی یعنی شکاف‌های قومی و مذهبی نیز گرچه به اندازه شکاف‌های سیاسی، فرهنگی و جنسیتی مورد پرداخت نبوده‌اند، اما به فراخور موضوع خبر و اتفاقات رخ داده، مورد توجه بوده‌اند و کدهایی متعلق به آن‌ها در شبکه مضامین موجود است که نشانگر توجه بسیار کمتر ایران اینترنشنال به این شکاف‌ها در بازه زمانی مورد نظر بوده است. البته باید توجه داشت که به دلیل این‌که خانم امینی، قربانی وقایع سال ۱۴۰۱، از اهل تسنن و قوم کرد بوده‌اند، فرصت مناسبی برای پرداخت به شکاف قومی و مذهبی برای رسانه‌های معاند وجود داشته است. اما در هنگام پرداخت به شکاف‌های قومی و مذهبی در صفحه اینستاگرام شبکه ایران اینترنشنال، تلاش شده است تا این شکاف‌ها نیز از منظر سیاسی و مرتبط با شکاف‌های

سیاسی و مصادیق آن از جمله خفقان و استبداد حکومتی و تبعیض و بی‌عدالتی نشان داده شود. نتیجه آن‌که می‌توان دریافت آنچه در مضامین پیام‌های شبکه‌ی اینستاگرام مورد نظر بیشتر مورد توجه بوده است به ترتیب عبارت‌اند از: شکاف سیاسی دولت-ملت (شامل تقابل میان مردم و حکومت، ناکارآمدی حکومت و مسئولان آن، نارضایتی و اعتراض گسترده و سراسری مردمی)، شکاف فرهنگی (شامل مضامین مرتبط با قبح‌شکنی از بی‌حجابی و عادی‌سازی آن) و شکاف جنسیتی (شامل مضامین مرتبط با بی‌عدالتی و ستم علیه زنان در ایران).

پیشنهاد‌های پژوهشی

این مقاله ناظر بر شناخت بازنمایی رسانه‌های غربی در مورد شکاف‌های اجتماعی ایران نگاشته شده است. اما لازم است به منظور مدیریت هرچه بهتر افکار عمومی و جهت‌دهی به آن، مبتنی بر شناخت دقیق روند بازنمایی شکاف‌ها در رسانه‌های فارسی‌زبان خارجی، الگوی مناسبی برای بازنمایی شکاف‌های اجتماعی جامعه ایرانی در رسانه‌های رسمی کشور طراحی و تعریف شود تا امکان مقابله با رسانه‌های معاند و اثرگذاری فعالانه بر افکار عمومی فراهم شود. به این منظور پیشنهاد می‌شود پژوهشگران علاقه‌مند به این حوزه، در زمینه راهکارهای ایجابی برای بازنمایی شکاف‌های ایرانی در رسانه‌های داخلی، پژوهش‌های مفیدی را به سرانجام برسانند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۲. شبکه مظالمین ایران اینترنت‌شکل

منابع

- اسماعیلی، محمود (۱۳۷۸). صورت‌بندی شکاف‌های اجتماعی ایران در عصر پهلوی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه امام صادق (ع). تهران.
- اسمعیل‌پور، توحید (۱۳۹۷). پدیدارشناسی شکاف دولت و مردم در تجربه زیسته طلاب و دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه باقرالعلوم (ع). قم.
- اعتماد آنلاین (۵ آذر ۱۴۰۱). هنوز مدرکی برای سناریو بودن مرگ مهسا امینی وجود ندارد. بازیابی شده از: <https://www.etemadonline.com>
- بشیریه، حسین (۱۳۹۷). جامعه‌شناسی سیاسی (نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی). تهران: نشر نی.
- بهجتی‌فرد، هادی (۱۳۹۲). مقایسه گفتمان خبری سایت‌های فارسی‌زبان شبکه‌های العربیه و بی‌بی‌سی: مطالعه موردی اعتراضات عمومی در بحرین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه صداوسیما. تهران.
- بهرامی‌کمیل، نظام (۱۳۸۸). نظریه رسانه‌ها. تهران: کویر.
- پرجمی، داوود و درخشان، فاطمه (۱۴۰۰). بررسی شکاف اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن؛ مورد مطالعه: شهر تهران. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۲(۳)، ۱-۲۶. <https://doi.org/10.22108/jas.2021.125207.1991>
- جلیلی، محمد و معینی‌پور، مسعود (۱۳۹۹). بازخوانی مواجهه راهبردی شبکه‌های فارسی‌زبان با نظریه مقاومت (با تأکید بر شبکه‌های بی‌بی‌سی فارسی و من و تو). علوم سیاسی، ۲۳(۹۲)، ۱۷۵-۲۰۰.
- حاجی‌احمدی، مهدی و ملکیان، نازنین (۱۴۰۴). نقش شبکه‌های اجتماعی در شکل‌گیری اعتراضات و تبدیل آن‌ها به آشوب و ناامنی (مطالعه موردی: اعتراضات ۱۴۰۱). رسانه، ۳۶(۲)، ۱۷۳-۱۹۷. <https://doi.org/10.22034/bmsp.2024.457783.2028>
- خزائی کوهری، میثم (۱۳۹۶). مقایسه عملکرد شبکه خبر صداوسیما و شبکه بی‌بی‌سی فارسی در واپسین دور مذاکرات هسته‌ای در وین در ۱۳۹۴. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه صداوسیما. تهران.
- داودی، علی‌اصغر (۱۳۸۱). انقلاب اسلامی، کشمکش‌های سیاسی و شکاف‌های اجتماعی. علوم سیاسی، ۵(۲۰)، ۲۲۳-۲۴۴.
- رضایی، محمد (۱۳۹۷). شکاف‌های جامعه ایرانی. تهران: آگاه.
- روزخوش، محمد (۱۴۰۰). شکاف‌های اجتماعی در ایران. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- زیبایی، مریم‌سادات (۱۳۹۷). مقایسه و بررسی عملکرد بی‌بی‌سی فارسی و رسانه ملی در یازدهمین انتخابات ریاست‌جمهوری اسلامی ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند. تهران.
- سروی‌زرگر، محمد (۱۳۹۰). نشانه‌شناسی بازنمایی خانواده در آگهی‌های بازرگانی تلویزیون. پژوهش‌های ارتباطی، ۱۸(۶۷)، ۳۳-۶۲. <https://doi.org/10.22082/cr.2011.23683>
- صالحی، کوروش (۱۴۰۱). شکاف‌های اجتماعی اواخر دوره ساسانی و تأثیر آن در گریز لایه‌های زیرین جامعه ایرانی. جامعه‌شناسی تاریخی، ۱۳(۱)، ۲۱۹-۲۵۴.
- عبادی، بهزاد (۱۳۸۹). تأثیر شکاف‌های اجتماعی بر بی‌ثباتی سیاسی پس از دهمین انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی. تهران.
- عباس‌زاده، محمد و شمس‌متقی، فرهاد (۱۳۹۹). دقت‌مندی در تحقیقات کیفی. جامعه‌شناسی ایران، ۲۱(۲)، ۶۷-۹۵. <https://doi.org/10.22034/jsi.2020.244213>
- عرشه آنلاین (۵ مهر ۱۴۰۱). اختلال و قطعی اینترنت در مناطق تهران و سایر شهرها. بازیابی شده از: <https://www.arshehonline.com>
- فرید، زهرا (۱۴۰۴). مطالعه شیوه بازنمایی کنشگران اجتماعی در اخبار مربوط به حوادث سال ۱۴۰۱ ایران بر

اساس نظریه ون لیوون (مقایسه شبکه عربیه و الجزیره). رسانه، ۱۳۶(۱)، ۶۱-۹۰.

<https://doi.org/10.22034/bmsp.2024.450180.2005>

فهیمی فر، اصغر؛ بشیر، حسن و فراس العضل، محمد (۱۳۹۵). تحلیل گفتمان گزارش شبکه‌های تلویزیونی الجزیره، العربیه، بی‌بی‌سی عربی و العالم درباره انقلاب مصر. مطالعات بین‌رشته‌ای در رسانه و فرهنگ، ۶(۲)، ۵۳-۷۶. مهدی‌زاده، سید محمد (۱۳۸۷). رسانه‌ها و بازنمایی. تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها. مهدی‌زاده، سید محمد (۱۴۰۰). نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی. تهران: همشهری. نصری، قدیر و مرسلی، فاطمه (۱۳۹۵). شکاف‌های اجتماعی نوپدید و مسئله ثابت پایدان: نگاهی به ایران امروز. امنیت‌پژوهی، ۱۵(۵۵)، ۵۹-۸۴.

نعمتی انارکی، داوود؛ فرامرزینی، سعید و بسطامی، حسن (۱۳۹۰). مقایسه تطبیقی اخبار زنان در سایت‌های واحد مرکزی خبر، بی‌بی‌سی فارسی و صدای آمریکا در سال ۱۳۸۸. جهانی رسانه، ۶(۲)، ۱۳۰-۱۵۰. نوریس، پپیا و کدی، نیکی (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی سیاسی شکاف‌های اجتماعی. ترجمه پرویز دلیرپور و علیرضا سمعی اصفهانی. تهران: کویر.

نوری ممرآبادی، علی (۱۳۹۵). مقایسه گفتمان خبری بی‌بی‌سی فارسی و صدای آمریکا درباره پنجمین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه صداوسیما. تهران. نیک‌قلم، جواد (۱۴۰۱، ۱۷ آذر). محبوب‌ترین شبکه اجتماعی در ایران کدام است؟. پایگاه شهر سخت‌افزار. بازیابی شده از:

HYPERLINK "https://www.shahrsakhtafzar.com/fa/news/11542-the-most-popular-social-network-in-iran"

<https://www.shahrsakhtafzar.com/fa/news/11542-the-most-popular-social-network-in-iran>

حال، استوارت (۱۳۸۸). درباره مطالعات فرهنگی. ترجمه جمال محمدی. تهران: نشر چشمه.

همتی، محمد (۱۳۹۹). بایسته‌های اخلاقی بازنمایی حضور اجتماعی زنان در رسانه ملی. تهران: اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه سازمان صداوسیما. هیوود، اندرو (۱۳۸۹). مقدمه نظریه سیاسی. ترجمه عبدالرحمن عالم. تهران: نشر قومس.

Abaszadeh, M., & ShamsiMontaq, F. (2020). Accuracy in qualitative research. *Iranian Journal of Sociology*, 21(2), 67-95. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/jsi.2020.244213>

Arsheh Online. (2022, September 27). Internet disruptions and outages in parts of Tehran and other cities. <https://www.arshehonline.com> [In Persian]

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405.

Bahjatifard, H. (2013). A comparative study of news discourse of Persian-language websites of Al-Arabiya and BBC: A case study of public protests in Bahrain (Master's thesis). IRIB University. Tehran. [In Persian]

Bahrami Komail, N. (2009). *Media Theory*. Tehran: Kavir. [In Persian]

Bashirieh, H. (2018). *Political sociology (The role of social forces in political life)*. Tehran: Ney. [In Persian]

Calvert, B., & Lewis, J. (2002). *Television Studies: The Key Concepts*. London: Routledge.

Cambridge Dictionary. (2023). Retrieved from Cambridge Dictionary: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gender-gap>

Dalton, R. (2013). *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington: CQ Press.

Dawoodi, A.-A. (2002). The Islamic Revolution, political conflicts, and social cleavages. *Political Science*, 5(20), 223-244. [In Persian]

Ebadi, B. (2010). The impact of social cleavages on political instability after the tenth presidential election in Iran (Master's thesis). Allameh Tabataba'i University. Tehran. [In Persian]

Etemad Online. (2022, November 26). There is still no evidence that Mahsa Amini's death was a

- scenario. <https://www.etemadonline.com> [In Persian]
- Esmaili, M. (1999). The configuration of social cleavages in Iran during the Pahlavi era (Master's thesis). Imam Sadiq University. Tehran. [In Persian]
- Esmailpour, T. (2018). Phenomenology of the state–people gap in the lived experience of seminary students and university students (Master's thesis). Baqir al-Olum University. Qom. [In Persian]
- Evans, G., & Northmore Ball, K. (2018). *Long-Term Factors: Class and Religious Cleavages*. In J. Fisher, E. Fieldhouse, M. N. Franklin, R. Gibson, M. Cantijoch, & C. Wlezien Eds. The Routledge Handbook of Elections, Voting Behaviour, and Public Opinion Routledge.
- Fahimifar, A., Bashir, H., & Al-Adhl, M. F. (2016). Discourse analysis of TV reports of Al Jazeera, Al Arabiya, BBC Arabic, and Al-Alam about the Egyptian Revolution. *Interdisciplinary Studies in Media and Culture*, 6(2), 53–76. [In Persian]
- Farid, Z. (2025). A study of the representation of social actors in news about the 2022 events in Iran based on Van Leeuwen's theory (Comparing Al-Arabiya and Al Jazeera). *Rasaneh*, 36(1), 61–90. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/bmsp.2024.450180.2005>
- Flanagan, S. (1982). Changing Values in Advanced Industrial Societies. *Comparative Political Studies*, 403-444. <https://doi.org/10.1177/0010414082014004001>
- Flick, Uwe. (2014). *An introduction to qualitative research, CA, Thousand Oaks*. Sage Publication, 5th edition.
- Given, Lisa M. (2008). *The Saeg encyclopedia of qualitative Research Methods, Thousand Oaks*. California: Sage publications.
- Haji Ahmadi, M., & Malekian, N. (2025). The role of social networks in shaping protests and turning them into riots and insecurity (Case study: 2022 protests). *Rasaneh*, 36(2). [In Persian] <https://doi.org/10.22034/bmsp.2024.457783.2028>
- Hall, S. (2009). *On cultural studies* Jamal Mohammadi. Trans. Tehran: Cheshmeh. [In Persian]
- Hemmati, M. (2020). *Ethical requirements of Representing Women's Social Presence in National Media*. Tehran: Islamic Research Department of IRIB. [In Persian]
- Heywood, A. (2010). *An introduction to political theory* Abdolraman Alam. Trans. Tehran: Qomes. [In Persian]
- Jalili, M., & Moeinipour, M. (2020). A strategic reassessment of Persian-language TV channels' confrontation with resistance theory (Focusing on BBC Persian and Manoto). *Political Science*, 23(92), 175–200. [In Persian]
- Khazaei Kouhpar, M. (2017). Comparative performance of IRIB News Channel and BBC Persian in the final round of nuclear negotiations in Vienna (2015) (Master's thesis). IRIB University. Tehran. [In Persian]
- Mahdzadeh, S. M. (2008). *Media and representation*. Tehran: Office for Media Studies and Planning. [In Persian]
- Mahdzadeh, S. M. (2021). *Media theories: Conventional ideas and critical perspectives*. Tehran: Hamshahri. [In Persian]
- Maxwell, J. (1996). *Qualitative research design: An interactive approach*. Saeg Publications.
- Nasri, Q., & Morsali, F. (2016). Emerging social cleavages and the problem of sustainable stability: A look at contemporary Iran. *Security Studies*, 15(55), 59–84. [In Persian]
- NematiAnarki, D., Faramarziyani, S., & Bastami, H. (2011). A comparative analysis of women's news in IRIB News, BBC Persian, and Voice of America websites in 2009. *The Global Network of Communication Scholars*, 6(2), 130–150. [In Persian]
- Nikoqalam, J. (2022, December 8). Which is the most popular social network in Iran? *Shahr Sakht Afzar*. [In Persian] <https://www.shahrsakhtafzar.com>
- Noori Mamarabadi, A. (2016). A comparative discourse analysis of BBC Persian and Voice of America news on the fifth election of the Assembly of Experts (Master's thesis). IRIB University. Tehran. [In Persian]
- Norris, P., & Keddie, N. (2009). *Political sociology of social cleavages* Parviz. Dalirpour & Alireza Samiei Esfahani. Trans. Tehran: Kavir. [In Persian]
- Parchami, D., & Derakhshan, F. (2021). An examination of social cleavages and their influencing factors: The case of Tehran. *Applied Sociology*, 32(3), 5–26. [In Persian] <https://doi.org/10.22108/jas.2021.125207.1991>

- Rezaei, M. (2018). *Social cleavages in Iranian society*. Tehran: Agah. [In Persian]
- Rouzkhosh, M. (2021). *Social cleavages in Iran*. Tehran: Research Institute for Culture, Art, and Communication. [In Persian]
- Salehi, K. (2022). Social cleavages in the late Sasanian era and their impact on the withdrawal of the lower layers of Iranian society. *Historical Sociology*, 13(1), 219–254. [In Persian]
- Sarvi Zargar, M. (2011). Semiotics of family representation in TV commercials. *Communication Research*, 18(67), 33–62. [In Persian] <https://doi.org/10.22082/cr.2011.23683>
- Zibae, M. S. (2018). A comparative study of the performance of BBC Persian and IRIB in the 11th presidential election of the Islamic Republic of Iran (Master's thesis). Islamic Azad University. Damavand Branch. Tehran. [In Persian]

© Authors, Published by Bureau of Media Studies and Planning. This is an open-access paper distributed under the CC BY (license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

